Wim Neefjes in winkel & met dochter Ada ▶

Brief van mw. Tiny Neefjes-de Roos aan haar familie in Groningen over het bombardement op Bezuidenhout van 3 maart 1945

Drogistery Neefjes aan Schenkweg ▶

12 Maart 1945

Lieve Allemaal,

Wat een angstige weken hebben wij achter de rug.
Zooiets is niet te beschrijven. Ik heb bijgaand artikeltje uitgeknipt.
Zal U wel een en ander over onze „vlucht" vertellen. Alhoewel
het zelf meemaken van iets dergelijks is haast niet te vertellen,
daar het net is of het een angstige droom is.
's Morgens ± 8½-9 ging voor de 2e maal de sirene. Wim en Bertus
gingen juist op weg naar de zaak en iets wat nooit gebeurde
zij kwamen terug. We zaten nog maar net onder de trap (de
geheele fam. buiten Betsy en Ada, die 's morgens om 7 uur
al uit de Balistraat waren met oog op luchtgevaar) en de
fam. Frankenhuizen + nog wel 10 menschen, die bescherming
zochten binnen de muren of daar kwamen de bommen-
werpers. Niemand sprak één woord. Allen stonden en zaten
in afwachting. Ook biddende zaten ze daar. Opeens een
bom zoo zwaar dat wij allen dachten dat het huis de
zolder minstens verloren had. Weer een bom, onder het
huis dreunde het. Het huis waggelde. Nog steeds geen
geluid onder de trap maar buiten hoorden we angstig gegil
en vele scherven neerkomen. Nog vele jenzen volgden.
Een zucht van verlichting ging op toen het eenige poosje stil was
en de vliegtuigen keerden. Wij waren er weer goed afgekomen.
Toch zei Wim „we blijven hier niet langer". We keken eens
buiten en zag iedereen die kon, die vluchtte. En het was net
of in Bezuidenhout allemaal stof was neergegooid. Een vale
schijn lag er over alles heen. De vluchtkoffers die klaar stonden
waar ik nog nog bij om ten, distributie bescheiden, het tweede
brood, het welk we de vorige dag gehaald hadden, in m'n witte
jas geknoopt, ingezak met diverse dagelijksche benoodigdheden,
Bertus met z'n eigen koffer en kleeren van de kapstok over de
arm, Wim met tasch en koffertje met geld e.a. van H.V.A. f 15.000.
Toen we al hollende op het Bezuidenhout aankwamen hebben ons

een vreselijk aanblik. Al de grote gebouwen stonden in brand. De Princesse Schouwburg lag al in elkaar gestort. De vlammen sloegen er uit. De Eerste Nederlandsche en de Provinc. Griffie, Gerechtshof alles brandde. Hoog de Boschkantkerk, de Fransche Legatie, waar B. voor L. benzine in opgeslagen was. Achterkant van Bethlehem. Alles brandde met loeiende vlammen. Gewonden kwamen voorbij op alle mogelijke vervoertuigen. Een jongetje van ± 13 jaar lag zielig alleen dood op straat. Menschen door puin bestoven en waardoor het bloed heen kwam sijpelen enz. enz. Over plassen bloed moest je heen stappen. In elk geval kwamen we in recordtijd om ± 11 uur in de Bali-straat aan. Daar hebben we wat bij zitten komen en een stuk brood uit het vuistje gegeten. Daar kwam Gerry aan en die vertelde dat verschillende straten in B. al brandden. Wij zagen het niet zóó ernstig in en Wim ging 's middags naar de H.V.A. Ik dacht zoo bij mijzelf dat ik toch maar eens moest gaan kijken en een wagentje meenemen voor m'n voorraadje. Wat 'n geluk dat 'k dat gedaan heb. Albert. Bertus 2 buurjongens uit de Bali en ikke. De 1ste v.d. Boschkant (100 Mtr van ons af) stond al in lichte laaie. Vanaf de Laan v. N. O. Indië dus een enorme vuurzee. Bezuidenhout stond ook in brand. Wilhelminakerk in puin en daar was de brand het ergste. Mie Koosna weet heusch niet wat ze ziet als ze weer hier is. We hebben van 2 uur (3 uhr) af steeds gepakt tot 's morgens 3½ (4 uhr) toe. Wim en de jongens de geheele nacht door tot Zondagmorgen 10 uur. Toen Wim 's middags 5 uur van H.V.A. kwam schrok hij geweldig. Had niet gedacht dat de brand ons zoo naderde. Volg heeft 'n scha ingehaald met een werkijver die ongelooflijk is. Albert heeft ontzettend gewerkt. 's Morgens al de gewonden en menschen die in moeilijkheden zaten geholpen. 's Middags met hoog opgeladen handkar heen en weer gehold. Je liep door liggen glas en puin. Je oogen zaten elk oogenblik vol. O Tante alles werd in zakken gepakt. Ondergoed gebruikte ik om in te pakken. En het kristal heb ik in ~~hooi~~ stro uit het konijnenhok gepakt. Stel U eens voor. Gasmaskers werden gebruikt voor de wak. 's avonds en 's nachts

behoefden we geen vuur aan te steken want het huis werd verlicht door de vlammen. 's Nachts om 2 uur hebben ze 2 huizen (43 en 46) laten springen om op die manier de brand tegen te houden, maar de vlammen sloegen over. We zijn toen maar eerst weer naar de Balistr. met een lading gegaan en daar betalen om maar weer met lege wagentjes terug te gaan. We liepen daar weer bij de Molenbaan of daar kwam van Klingendaal een V 1 aanzetten. Midden op de M. baan verliest hij vuur. Albert schreeuwt „die gaat mis" Dat ding gaat uit de koers en met een sissend gefluit op de Schenkweg af. Albert schreeuwt „Dekken" Als een kat om de kattebak liepen we om die wagentjes heen totdat we 't V.1 langeuit zien vallen tusschen de rails. Albert achter z'n wagen en Betsy en ik vielen maar ergens. Vreselijke angst. Een harde knal en maar weer voorwaarts. Maar ja Betsie stond met alle mogelijke brandbare dingen uit de zaak tegen het hek v.h. station van gepost de wacht te houden. Wij zaten allen in doodsangst dat er iets met haar kon zijn! Wij kwamen op de hoek Corn. Schenkweg of we hoorden Betsie roepen „allesgoed! zijn jullie daar ook allemaal! Schilderstraat hoek Schenkweg gevallen, menschen die met carriers en karren op de weg liepen niet meer te vinden en wel 10 huizen afgebrand. stonden in brand." Wij hebben daar niet veel meer gepraat en elkaar stilletjes en toch zoo toegeroepen en Betsy en ik gingen weer naar de Cornelis en de 3 mannen op de Schenkweg. De brand was toen al op de hoek. Wij hebben gauw gauw van alles nog gepakt en de rest laten staan om te laten verbranden, dachten wij. Thuis gekomen hebben we matrassen in de kamer gelegd, allemaal bij elkaar, en een stuk brood gegeten. We hadden 's morgens 2 boterhammetjes gegeten, 12 uur 3 en 's avonds 11 uur van huis uit de Balistraat een pannekoek met een kopje soep. Dus U begrijpt hoe moe en hongerig wij waren. Geen moed om iets klaar te maken want een kachel was er nog niet. De matrassen zijn niet gebruikt want de mannen kwamen niet thuis. Het kwam zoo nabij dat ze door zijn gegaan. Helmich en Jannie hebben B. en mijn werk overgenomen en de mannen de meubelen. Zoodoende was het geheele huis leeg als de brand gekomen was. Ja de piano en de

grote boekenkast en 2 linnenkasten enz. die waren z'n eigen gegaan,
maar dat haalt niet bij de schade die menschen hebben z.v.
alles verbrand is. Zoals b.v. de fam. Helmig die hebben niets en
dan ook niets kunnen redden. Fam. Hakobbgen, fam. Horst, fam.
Heemskerk plus 6 kinderen en z'n vrouw, voor eigen ogen zien
verbranden en kon ze niet bijkomen. Onbeschrijfelijk. Sam Janssen met
moeite z'n vrouw en 3 kinderen maar verder niets niets. Dus beste
fam. zijn wij wel niet rijk gezegend tot nu toe? Ja je weet
wat ons nog te wachten staat want ze bombardeeren nog dage-
lijks. Nu al voor de 6e maal luchtalarm (zondag 10 uhr).
Vannacht weer 2 V I mislukt. Je denkt nu zoo vaak aan je
dood dat is ongelooflijk!! Maar werkelijk men krijgt kracht naar
kruis dat is waar. De bewonderenswaardige bewonersschap is nu werkelijk één
fam. geworden. Van alles geef je en leen je. Als je je zelf maar
redden kunt. Denk eens in 20.000 dakloozen zonder iets. geen vork,
mes, boterhamzakje, kam, hemd of pak. Ga maar door. Geen
stukje eten en dat in deze tijd. Niet voor te stellen. O wat
± 500 doden en [illegible] gewonden
zijn wij toch gezegend en dan vraag je je af „Waarom wij niet en
die anderen wel". zoals b.v. vanmiddag. We hadden wel geen
vleesch en ook geen vet in de jus maar we hadden een heerlijke
kerk van gebrouwen heb. Maar van jou 'n kleine
koek f 15.= + 1 pakje zeeppoeder. Toch leer je bij. En weet U wat we
toe hebben gehad? Van Gerry heb ik een ½ pond „vrucht" gehad en
toen heb ik een flesch bessensap opengemaakt. Wat zegt U nu niet?
Wel moesten we 2× van tafel af om dekking te zoeken voor
het schieten en bombardeeren (zoo U weet wel een en ander.
Slecht nieuws en toch ook goed nieuws hè? Nu zal ik Uw
brief, die gisteren kwam, eens gaan beantwoorden. Hoe is
het nu met Rosina? Toch hoop ik niet erger? Zij heeft altijd
zoo 'n tijdje last van keelpijn. Wat heeft de dokter gezegd?
Het beste hoor en spoel maar met wat waterstofperoxyd 1½ %.
Zeg Vom U schrijft wel ook die niks maar die f 50.= is er toch ook
wel? En Koos z'n sokken en zoo? Ja Bep schreef me de naam
op dat pak gaan zitten, het zal er wel fraai uitgezien hebben.
Van haar of door haar hebt U natuurlijk al vernomen dat A.-

in de Vaandelstraat. Een voltreffer op 2 huizen A.v. Lanenstraat.
2 dooden en verscheidene gewonden. Heel Bezuidenhout, 1e v/d Bosbrand
3e keer. Garage op de hoek staat vreeselijk te branden. Mariastraat 2e keer
Bunkersstraat op een groente boots Kley (onze groenteboer) ligt er nog onder.
In de Spuistraat is het vreeselijk geweest. Bij Rootham's Cafetaria 1/2
Spuistraat honderd menschen in de rij voor een kopje soep. Toen een bom er op ge-
vallen. Ontelbare dooden en gewonden. Gisteren (Zondagmiddag)
vlak voor Hertenkamp en de Bout. R.K. Kerk zwaar beschadigd.
Op Bezuidenhout zelf ligt er ook ontzettend veel. Alles is
daar kapot. Afschuwelijk kapot. Vaders Potterstraat bij Gr.
Ziekenhuis. Voor Vader waarschijnlijk behouden. Zoo gaat het
maar door.
Wim, Aka en Bertus zitten in de W. Kerk voor H.V.A.
Zal erg blij zijn als we vanavond weer voltallig mogen
zijn. Betsy en Ada in de Balistraat. Daar is het op het
oogenblik niet zoo gevaarlijk. Wel voor het opstijgen van de
V. I Wij vragen ons allen af wat ze hier te bombardeeren
hebben. (Voor de vesting?) Korte Voorhout is vandaag ook genomen.
Moet daar zoo'n ravage zijn. Het Paleis van Kon. Moeder is niet
aan te zien. ~~Hotel des Indes evenzoo~~. Vele menschen vluchten naar
Voorburg - Leidschendam, etc. Bij Lien en Johan is vanmorgen
een kogel door de keukenraam, door de waschtafel en waschgoed,
tafel beschadigd, stoel vernield, zoo door de grond heen. Hij zelf
zat met angst op de W.C.
In Uw brief van vanmorgen vroeg U of ik de inmaakpotjes heb
kunnen gebruiken. Ben er direct mee op stap gegaan. Maar nog niets.
De b.b. van de vorige keer heb ik ook nog. De i. b. heb ik ingeleverd
en krijg daar wat op. Wat heerlijk zou dat dan overgekomen zijn.
Van het pakje heb ik niets gehoord. A. is naar de Verkeersinspectie
geweest maar er was niets. Jammer hè! We hebben nu 2 builtjes
ontvangen van 1 kg. Daarvoor zijn we zeer erkentelijk. Zoo juist
weer een bombardement te gieren en vliegen over. Hoe lang nog?
Je zou haast zeggen dit is niet uit te houden. Moet zoo vaak
aan die arme Berlijners denken. Was erg blij dat Uw briefje
vooral met het oog op het geestelijk gedeelte. Juist op dat momen

had ik het zoo noodig. Ma zou overdag geheel alleen te
moederen over een stuk of 6 menschen. (Want die oude juff.
Bruyn komt ook altijd!) Ze is zoo bang. Van de Tramkant nog
een alleenstaand juffertje van een jaar of 70. Boven in de
achterkamer en die sturen alleen naar beneden onder de
trap als we de vliegtuigen aan hooren komen. Dan snorren
wij door het huis met helm op en stoep. Als de vliegtui-
gen duiken gaan wij plat op den grond liggen. Alles staat
open tot zelfs de voordeur om vluchtelingen binnen te laten.
Annie liep laatst op straat. Luchtalarm 10 x gebeld hier en daar
en werd niet toegelaten. Weer luchtalarm. Hopelijk loopt dit
ook goed af.
Annie komt ook net binnen. Heeft er 1½ uur overgedaan.
[illegible] niet hoe ze heeft [illegible] binnen [illegible] was
Lieve menschen het zal wel erg verward zijn, maar je moet
me maar niet kwalijk nemen. [illegible] geloof ik Donderdag.
Gaat nog steeds door. Niet meer te noemen wat allemaal
gemaakt. Vanmorgen om 5½ [illegible]. Heel alleen weer
op Bezuidenhout. Koos en Ada waren om 5½ al naar de Bali-
straat gegaan. Of ik hoor niet dat het [illegible] is [illegible] bommen worden
opgeworpen. O tante en Oom gisteren onder het bombardement
's morgens 9 uur belde de „post" bij ons. Op zich zelf al
vreemd in dezen tijd. Ik dacht dat hij wilde schuilen maar
daar bij ons een pakje [illegible] van A. Toevallig was Wim
thuis en die heeft het open gemaakt. Reuze [illegible] verpakt,
want ze hadden wel gemeend maar ze hebben niet in de
gaten gehad dat er Bier in zat. O lieve menschen, wat heerlijk
was dat om zooiets te mogen ontvangen tusschen die
verschrikkingen door. Ik hoop dat al deze brieven nog weg
[illegible]. Al uw brieven zijn nu ook doorgekomen.
Van de fam. in Voorburg niets vernomen maar [illegible] denk
ik niet, want ze leven [illegible] op [illegible]. Het zal wel een nare brief
zijn maar ik ben gewoon bommenziek. De brieven zullen elk oogenblik
gehaald worden maar er verschijnt niemand en geen auto gaat weg.
In elk geval eindig ik nu maar want anders komt hij nooit weg.
Weest allen hart. gegroet door ons en geve God dat het spoedig Vrede
Tiny